

Docentenhandleiding

- Achtergronden van het onderzoek
- Globale beschrijving inhoud module syntheteteksten leren schrijven: lessenreeks 1, lessenreeks 2 en eindopdracht

De uitgebreide docentenhandleiding is te verkrijgen via een mailtje aan l.vanockenburg@uva.nl

Wat zijn syntheses teksten?

Een syntheses tekst is een tekst die informatie uit verschillende bronnen integreert. Deze bronnen kunnen elkaar aanvullen, maar ook tegenspreken. Het opstellen van zo'n tekst doet een beroep op een combinatie van lees- en schrijfvaardigheid: het verkennend lezen en begrijpen van de bronnen, verstandig informatie eruit selecteren, die informatie-elementen op een logische manier arrangeren in een nieuwe tekst en integratief formuleren (Klein & Boscolo, 2016). Het eindresultaat is een nieuwe tekst die een representatieve en tegelijkertijd goed geïntegreerde afspiegeling vormt van de informatie uit de bronnen. Die tekst kan een zelfstandige tekst zijn, of ingebed zijn in een andere tekst en zo deel uitmaken van een uiteenzetting, een beschouwing of een argumentatie in een betoog.

Waarom zijn syntheses teksten belangrijk?

Syntheses teksten worden veelvuldig geschreven in het hoger en academisch onderwijs (Meestringa, 2011), bijvoorbeeld in de vorm van een literatuuroverzicht als onderdeel van een onderzoeksverslag. In het voortgezet onderwijs krijgen leerlingen echter nauwelijks expliciete instructie in hoe ze een syntheses taak kunnen aanpakken (Meestringa & Ravesloot, 2013). Leerlingen in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs beoefenen het al wel impliciet, bijvoorbeeld bij het schrijven van het profielwerkstuk, maar zij worden er niet daadwerkelijk in onderwezen. De introductie van de syntheses tekst in het voortgezet onderwijs zou de aansluiting tussen voortgezet en hoger of academisch onderwijs (Bonset, 2010) kunnen verbeteren.

Wat waren onze uitgangspunten?

Omdat we deze module hebben ontwikkeld voor derdeklassers, vrij jonge leerlingen dus, beginnen we met het oefenen van 'losse' vaardigheden die in de literatuur als de drie basisvaardigheden van het syntheseschrijven worden gezien:

1. het selecteren van de belangrijke/relevante informatie uit de bronteksten;
2. het organiseren van die informatie in een nieuwe structuur;
3. het verbinden van die informatie.

We besteden nog geen aandacht aan correcte bronvermeldingen. Dit is iets wat als een volgende stap zou kunnen worden aangeleerd.

Ook hebben we er, vanwege de leeftijd van de leerlingen, voor gekozen om per opdracht niet meer dan drie bronnen aan te bieden. Tot slot bieden we in deze lessenreeksen alleen opdrachten aan waarin een zogenaamde 'stand van zaken' moet worden gegeven in de vorm van een informatieve synthese.

Onderwerpen en bronnen

De onderwerpen met bijbehorende bronnen bieden we los van de lessenreeksen aan, zodat een docent onderwerpen kan kiezen die bij zijn of haar leerlingen passen. De bronnen bij verschillende onderwerpen zijn te verkrijgen via een mail naar l.vanockenburg@uva.nl.

Hoe willen we leerlingen syntheseseteksten leren schrijven?

De module bestaat uit twee reeksen van drie lessen van 50 minuten. Na die twee lessenreeksen kan de module worden afgesloten met een eindopdracht.

Reeks 1

In de eerste lessenreeks maken de leerlingen kennis met syntheseseteksten door eerst de opdracht als geheel te ervaren (zij schrijven een synthesesetekst). Vervolgens denken zij na over hun schrijfproces door dat eerst zichtbaar te maken en te vergelijken met processen van andere leerlingen.

In de eerste les kijken de leerlingen een korte video waarin wordt uitgelegd wat syntheseseteksten zijn en wat het belang van syntheseseteksten is. Daarna krijgen de leerlingen de schrijfoopdracht en drie bronnen en voeren zij deze opdracht uit. In les 2 rangschikken de leerlingen syntheseseteksten van zwak naar sterk. Deze teksten gaan over hetzelfde onderwerp als waarover zij hebben geschreven in les 1, maar zijn geschreven door andere leerlingen. Op die manier krijgen ze een goed beeld van de kenmerken van sterke syntheseseteksten. Daarna wordt door middel van een app het individuele schrijfproces van leerlingen zichtbaar gemaakt en kunnen zij hun schrijfproces vergelijken met dat van anderen. In de derde les wordt in een animatievideo aandacht besteed aan verschillende effectieve schrijfaanpakken. De leerlingen denken na over hun eigen schrijfaanpak en maken een plan voor de volgende keer dat zij een synthesesetekst gaan schrijven.

Reeks 2

In de tweede lessenreeks, les 4 tot en met 6, oefenen de leerlingen de drie basisvaardigheden van synthetiseren (selecteren, organiseren en verbinden) stap-voor-stap. De leerlingen kijken filmclips waarin iedere vaardigheid wordt uitgelegd. Nadat de leerlingen een filmclip hebben gekeken en besproken, voeren ze de behandelde vaardigheid uit voor hun eigen syntheseopdracht en bespreken het resultaat daarna weer in hun groep.

Er is een reeks 2a en een reeks 2b beschikbaar.

In lessenreeks 2a observeren de leerlingen twee modellen die een syntheseopdracht uitvoeren, beiden op hun eigen manier. Hierna voeren de leerlingen de geobserveerde acties zelf uit, waarbij zij mogen kiezen op welke manier zij de opdracht willen aanpakken.

In lessenreeks 2b wordt in korte animatiefilmpjes uitleg gegeven over een deelvaardigheid, waarna de leerlingen deze zelf uitvoeren. Omdat zij niet tussen verschillende aanpakken hoeven te kiezen, staan de leerlingen dus minder bewust stil bij de verschillende mogelijkheden die er zijn om de synthesesetaak uit te voeren.

Eindopdracht

In les 7 krijgen de leerlingen een nieuwe syntheseopdracht en passen ze alle geleerde vaardigheden uit reeks 2 toe.